

# Inspirationsmateriale til undervisning

## **Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud**

40627

**Udviklet af:**  
Elisabeth Hefda  
Dyrnæsvej 6F  
4700 Næstved  
Tlf.: 55734009

## Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud

### Inspirationsmateriale til undervisning

---

#### 1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB/TAK

”Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud” hører til i den fælles kompetencebeskrivelse FKB 2692 Omsorg, sygepleje og pædagogisk arbejde. Uddannelsen er også tilknyttet FKB 2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge.

Uddannelsesmålet er relevant for flere af målgrupperne i FKB’erne, primært medhjælpere i døgntilbud, omsorgsmedhjælpere, social- og sundhedsassistenter og –hjælpere og værkstedsassistenter.

Udgangspunktet for samarbejdet mellem pårørende og personalet er respekten for beboerens selvbestemmelse og integritet. Personalet skal være bevidst om, at de pårørende udgør en betydningsfuld støtte, omvendt skal de pårørende få en bevidsthed om, at den faglige indsats ydes ud fra en professionel vurdering. Der er ingen af parterne der ejer beboeren, men både de pårørende og de faglige støttepersoner er vigtige medspillere i forhold til, at støtte beboeren i at leve et værdigt liv.

Deltageren skal bibringes til at få en forståelse for, hvilken medansvar de har, både over for de pårørende men også over for borgeren, i forhold til at samarbejdet er vellykket og konstruktivt.

Uddannelsesmålet er i FKB 2692 Omsorg, sygepleje og pædagogisk arbejde relateret til følgende TAK’er:

1. Det pædagogiske arbejde
2. Kommunikation og samarbejde i omsorg og sygepleje

Uddannelsesmålet er i FKB 2629 Pædagogisk arbejde med børn og unge relateret til følgende TAK’er:

1. Medvirke til børns og unges udvikling
2. Kommunikation og samarbejde inden for børne- og ungeområdet

#### **Arbejdsfunktioner**

Pårørende og nærmeste netværk er ofte en vigtig ressource for beboer og personale på et botilbud. Pårørende netværket besidder stor viden om og erfaring med beboeren og repræsenterer derfor mange ressourcer, der kan være med til at skabe et godt liv for beboeren. De pårørende er de gennemgående personer i beboerens liv og det har derfor stor betydning, at samarbejdet mellem de pårørende og personalet på botilbuddet er positivt og konstruktivt.

## Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud

### Inspirationsmateriale til undervisning

---

I samarbejdet mellem personalet og de pårørende kan der opstå dilemmaer og konflikter.

Konflikten opstår ofte, når de pårørende og personalet ikke har den samme opfattelse af, hvordan beboerens liv skal leves. Det kan hæmme beboerens muligheder for den ønskede selvbestemmelse.

Erfaringen viser, at det ofte kommer bag på de pårørende, at den unge bliver en myndig person, når denne er fyldt 18 år og at de pårørende dermed ikke længere bestemmer over den unge.

Pårørendes egne værdier og følelsesmæssige involvering i beboeren kan hæmme samarbejdet, ligesom de pårørende ikke altid har kendskab til borgerens grundlæggende rettigheder.

#### Deltagerforudsætninger

Deltagerne vil være medarbejdere, der arbejder på pædagogiske døgntilbud. Deltagerne har større eller mindre erfaring i pårørendesamarbejde og arbejdet med unge eller voksne i private eller offentlige botilbud.

Det er en fordel, at deltagerne har erfaring i at arbejde med beboere, der er myndige, eller har værgemål og har erfaring i samarbejdet med pårørende.

#### Struktur

Det anbefales, at deltagerne har uddannelsesbevis fra 42669 Omsorgsmedhjælpere – arbejde med udviklingshæmmede, 42667 Værkstedsassistenter, pædagogik og planlægning eller 45747 Arbejdet i pædagogiske døgntilbud og opholdssteder.

## 2. Ideer til tilrettelæggelse

I tilrettelæggelsen skal der tages højde for, at deltagernes erfaringsgrundlag kan være forskelligt. Det er derfor vigtigt at der, hvor undervisningen ikke er rent informativ, gives deltagerne mulighed for at reflektere over egne normer og holdninger, og den indflydelse disse kan have i samarbejdet med de pårørende.

Det anbefales, at der er en gennemgående underviser med indslag af forskellige fagpersoner.

I tilrettelæggelsen skal underviseren lægge vægt på vekselvirkning mellem en lov(givnings)mæssig og en pædagogisk indsigt og praktiske eksempler på samarbejde med pårørende.

De tilrådes at der arbejdes i grupper ud fra cases.

## Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud

### Inspirationsmateriale til undervisning

---

#### **Forslag til undervisningsplan**

Kurset er planlagt til at vare 3 dage a 7.4 time.

Kurset indeholder følgende emner

- **Introduktion til uddannelsen**
- **Lovgivning**
- **Det professionelle personale**
  - Faglig indsats
  - Kommunikation
  - Konfliktløsning
- **Pårørendes rolle**
  - Sorg og krise
  - Hvad karakteriserer et godt pårørendesamarbejde
- **Pårørenderåd**
- **Afslutning og evaluering**

#### **Introduktion til uddannelsen**

Der bør lægges vægt på at få skabt en åben og tillidsfuld atmosfære. Deltagerne præsenteres for hinanden og fortæller om egne erfaringer og viden i forhold til at samarbejde med pårørende til voksne borgere der bor i døgntilbud. Deltagerne nedskriver deres forventning til kurset til en afsluttende evaluering

Målet med uddannelsen konkretiseres og kursisterne tilskyndes til at tage medansvar, være aktiv og deltagende i undervisningen.

#### **Lovgivning**

Der gives et oplæg vedrørende det lovgrundlag beboeren er omfattet af. Der tages udgangspunkt i Lov om Social service. Værgemålsloven, Lov om retssikkerhed på det sociale område og Regler om tavshedspligt. Der arbejdes i grupper med cases, der relaterer til dagligdagen hvor løsningen skal være ud fra det gennemgået lovstof. Eks. ud fra selvbestemmelsesretten, hvem skal bestemme borgerens økonomi og hvad pengene skal bruges til. Hvem bestemmer hvad tøj beboeren skal købe ol.

## Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud

### Inspirationsmateriale til undervisning

---

Som litteratur til gruppearbejde kan anvendes:

Søren Kayser: - På den anden side

LEV Informationspjece – det handler om dig – Dine grundlovssikrede rettigheder

#### **Det professionelle personale**

Samarbejde med de pårørende kan sidestilles med det samarbejde, der er omkring et "skilsmissebarn", hvor parterne har fælles interesse. I samarbejdet her er den ene part professionel og har dermed ansvaret for den faglige indsats, mens den anden part ofte er forældre og følelsesmæssigt dybt involveret. Det forskellige udgangspunkt er dilemmafyldt og kræver gensidig respekt af hinandens virkelighed. Alle, der har stået i spændingsfeltet mellem borgere /pårørende / personale ved, at det er svært og nemt kan udvikle sig kritisk, hvis følelserne får magten. Derfor er det vigtigt at personalet reflektere over egen rolle og har redskaber til at gå ind i samarbejdsrollen med de pårørende.

Udgangspunktet for den professionelle indsats er en høj grad af faglighed. Relationsarbejdet med andre mennesker indebærer krav om løbende refleksion over egen og kollegers adfærd og handlinger.

Personalet skal være professionelt og personlig, men ikke privat, det indebærer at personen forstår sig selv og sin rolle inden for de afsatte rammer og finder plads inden for de eksisterende forventninger.

I undervisningen foreslås det, at der tages udgangspunkt i domæneteorien, som går ud på, at menneskers sproglige handlinger udfolder sig i tre forskellige domæner. Den personlige hvor der udveksles meninger, refleksionens domæne hvor der nysgerrigt spørges ind for at forstå hinandens synspunkter, produktionens domæne hvor viden bliver omsat til konkret handling.

I plenum diskuteres hvilken indvirkning det har i samarbejdet på botilbuddet, med afsmittende virkning på pårørendesamarbejdet.

Litteratur som kan anvendes:

Katrine Søderberg & Peter Bregendal m.fl. Absolut nærvær – domænerne på arbejde

Anne Linder & Stina Breinhild Mortensen: Glædens pædagogik

Martin E.P. Seligman: Lykkens psykologi

#### **Kommunikation**

Kommunikation er vigtig for at føle sig set, hørt og forstået. En vellykket kommunikation mellem beboere/ pårørende og personale fordrer en høj faglig indsats fra personalet.

I undervisningen skal de vigtigste principper i kommunikationsteoriene gennem-

## Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud

### Inspirationsmateriale til undervisning

---

gås – hvad er kommunikation – hvad fremmer kommunikationen og hvilke faldgrupper der er.

Literatur som kan anvendes:

Alice Morgan: Narrative samtaler

Kit Sanne Nielsen: Narrativ praksis

W. barnet Pearce: Kommunikation - og skabelse af sociale verdner

#### **Konfliktløsning**

Når der opstår konflikter i samarbejdet, beror det ofte på en ikke brugbar kommunikation.

I rollen som konfliktløser skal der skabes et rum, hvor førelserne kan komme til udtryk. Et rum hvor begge parter skal høre hinanden. Det betyder ikke, at de to parter skal nå til samme opfattelse, men de skal kende hinandens opfattelse og respektere dens eksistens. Alene den viden kan betyde en ændret og mere positiv konstruktiv adfærd.

Deltagerne skal have indsigt i hvad en konflikt er og indsigt i håndtering af konflikter.

Hvordan aktørerne kan optrappe/nedtrappe konflikten.

Litteratur som kan anvendes:

Anne Suzette Humle: En samtale to vindere

Mads Ole Dall & Solveig Hansen: Slip anerkendelsen løs

Det forslås, at undervisningen foregår i dialog og erfaringsudveksling med deltagerne.

#### **Pårørendes rolle**

Når et botilbud skal starte et samarbejde med de pårørende, skal der huskes på, at det ikke er deres første møde med myndigheder og professionelle medarbejdere. Alle har ud fra deres forudsætninger villet det bedste for beboeren og de pårørende, uden at det altid har været det, beboeren og de pårørende har ønsket eller haft brug for.

Personalet skal have forståelse for, at de pårørende kan være dybt frustreret over alle de råd og velmenende gerninger de har været ude for og måske følt at de professionelle overtog deres barn og at de ikke slog til som forældre.

Erfaringen viser også at forældre og andre pårørende ofte har en ubearbejdet sorg over, at få et barn der er anderledes. Ofte kan det være en lang krise med dårlig samvittighed over for søskende og ægtefælle. Frustrationer der ofte kommer til

## Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud

### Inspirationsmateriale til undervisning

---

udtryk i almindelige dagligdags episoder og hvor det er gavnligt, at personalet ved at det kan være en af årsagerne.

Litteratur som kan anvendes:

Johan Cullberg: Krise og udvikling

#### **Hvad karakteriserer et godt pårørendesamarbejde.**

Der er forskellige faktorer som er med til at skabe et godt samarbejde. Flere faktorer er nævnt i undervisningsgrundlaget, men der er også andre forhold, som er nødvendige for at skabe et konstruktivt samarbejde – respekt – tillid - en høj prioritering af samarbejdet - kulturel baggrund, værdier og ikke mindst forventningsafklaring..

Det er vigtigt i dialogen med pårørende at vide, hvilke forventninger de har til botilbuddet og at botilbuddet gør klart, om disse forventninger kan indfries i forhold til lovgivning, beboerens selvbestemmelse osv. Det har også betydning, at botilbuddet tilkendegiver, hvilke forventninger de har til de pårørende.

På baggrund af teori og deltagerne egne erfaringer udarbejder deltagerne et forslag til et godt pårørende samarbejde. Denne øvelse foregår i grupper.

#### **Pårørenderåd**

En anden form for pårørendesamarbejde det formelle samarbejde mellem de kommunale botilbud og de pårørende. j.f. § 17 i Lov om social service. Kommunalbestyrelsen skal nedsætte bruger- og pårørenderåd. Kommunalbestyrelsen fastsætter sammensætning af rådet, hvor brugere og pårørende udgør et flertal. Rådets opgave er at repræsenterer beboernes interesser.

#### **Afslutning – Evaluering**

Uddannelsen afsluttes med en evaluering, hvor deltagerne giver en tilbagemelding på uddannelsens indhold, samt tilbagemelding på om deres forventninger til uddannelsen er blevet indfriet.

#### **Afgrænsning**

Der er ikke i dette oplæg beskrevet den pædagogiske opgave og metoder til, at kommunikere med kommunikationssvage borgere for at kunne opfylde denne gruppes selvbestemmelsesret.

## Samarbejde med pårørende til unge/voksne i døgntilbud

### Inspirationsmateriale til undervisning

---

#### 3. Litteraturliste mv.

Anne Linder & stina Breinhild Mortensen: Glædens pædagogik

Martin E.P. Seligman: Lykkens psykologi

Katrine Søderberg & Peter Bregendal m.fl.: Absolut nærvær – domænerne på arbejde

W. Barnet Pearce: Kommunikation - og skabelse af sociale verdner

Alice Morgan: Narrative samtaler

Kit Sanne Nielsen: Narrativ praksis

Johan Cullberg: Krise og udvikling

Anne Suzette Humle: En samtale to vindere

Mads Ole Dall & Solveig Hansen: Slip anerkendelsen løs

Søren Kayser: På den anden side

LEV informationspjece: Det handler om dig - Dine grundlovssikrede rettigheder

#### **Lovgivning:**

Lov om social service nr. 573 af 24. juni 2005. Jf. lovbek. nr. 1117 af 26. september 2007 [www.social.dk](http://www.social.dk)

Regler om tavshedspligt, vejledning nr. 86 af 30/11 2006 [www.social.dk](http://www.social.dk)

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område [www.social.dk](http://www.social.dk)

Værgemålsloven nr.388 af 14. juni 1995 [www.retsinfo.dk](http://www.retsinfo.dk)